

ПОДУНАВКА



Брой 36. У Земуну 17. Новембра 1856. Година I

Овај листъ издази сваке Субботе а цена му е на годину 4 форинта, на полъ године 2 форинта ср. безъ поштарине; поштанска такса износи на 6 месецъ 30 кр. ср. Пренужирати се може у Аустрији кодъ сваке поште или познати наши скупителя или управо кодъ издавателя у плаћенимъ писмама, а у Крајевини Србије у главној књижари Велимира Валожића у Београду. За огласе плаћа се за редъ 3 кр. ср.

А м а й л и е.

(Продужетъ)

— Његова свѣтлость жели съ вама говорити, рекне Фридриху секретаръ.

Секретаръ га одведе Херцогу, кои сеѣшаше у углу кодъ одака. Херцогъ, кои е јошть напредъ добро о Фридриху извештењъ, врло благосклоно приими његове изразе. У часу му се разговоръ омили. Фридрихъ благодарехи му на милости почне саобщавати свое примѣтбе односително на своју службу. Разговоръ постане одушевљивъ, Херцогъ одобраваше његова мишленија, показуюћи свое мисли, кое се Фридрихъ одма старао разяснити и разгранати, стараюћи се доказати, како су основане и проицателне, — приводећи и примере, гди е нужно било приведенъ ови . . . Наѣданпутъ Херцогъ прекине речъ.

— Но, бароне, дакле вы већъ двадесетъ година одправљате дужность Инспектора?

— Ваша свѣтлость, одговори Фридрихъ смешећи се и учтиво поклонивши се: опростите, а текъ свега имањъ двадесетъ и две године.

Херцогъ се осмене и паѣсне га по рамену.

— Истина е тако, рекне онъ — а самъ се преварио; него самъ вамъ и опетъ казао посве истинитъ комплиментъ. Я самъ хтео казати да е требало

да вы постанете Инспекторъ јошть пре двадесетъ година . . . онда бы све ишло болъ.

Ову фразу, коју Херцогъ јасно изрече чуше сви и зато она произведе силно осећањъ. Сви очи управе на Фридриха.

— Но, продужаваше Херцогъ, свашта има свое време; имањемо се кадъ и о томе разговарати. А за садъ продужите игру а нећу да лишимъ собраніе таквогъ играча.

Фридрихъ оде и седне за асталъ.

— Е, Лудолфе, рекне Херцогъ Лудолфу после едногъ минута: — овде я видимъ само едногъ играча, кои бы се съ тобомъ мого мерити — то е Фридрихъ Найбержкій. Сразите се съ њиме.

Лудолфъ разуме заповестъ, и съ важнимъ изгледомъ, кои га никадъ није изневеравао, седне за асталъ спрамъ Фридриха. Како га угледа иладый баронъ срце му силно закуца при помислу о оногъ, што е требао учинити; но то осећањъ трајаше само за еданъ минутъ. Онъ се у часу охрабри. Кадъ Лудолфъ седне, Фридрихъ се подигне.

— Да нећете самномъ да играте, рекне онъ бацивши презрителный погледъ на њга?! —

— Оћу да.

— Шта, я съ вама да играмъ! рекне Фридрихъ одуширући се на столицу.

Ове речи и ова движенія пису измицала изъ очію Херцогови. Опъ, чинило се, быаше врло зачуђенъ и мотраше издалека на оба противника. Лудолфъ мешаше карте; онъ їй пружи Фридриху.

— Я нећу съ вама да играмъ, рекне Фридрихъ разтуривши карте по асталу.

Гледаоци сви пођипаю, као одъ електрическогъ удара.

— Шта? како? вы нећете да играте? брбляше Лудолфъ.

— Нећу, повтори Фридрихъ.

— Я немогу да васъ гледамъ. Ёсте л' чули? склон'те ми се изпредъ очію! идите одъ овогъ а-стала!

— Бароне! повиче Херцогъ. — Кадъ я небы быо овде! . . .

— Ей до Бога мени, рекне Фридрихъ: — онъ ме примора да и то заборавамъ . . . И у часу оде къ Херцогу, кои непрестано гледаше на сцену.

— Ваша свѣтлость, рекне онъ, клекнувши на едно колено: опростите, што самъ се тако забораваю у вашемъ присутствію . . . Но ёсамъ ли се мог'о надати, да ће се овај невалялацъ усудити . . .

— Невалялацъ? бароне, прекине му речь живо Херцогъ. — Фридрихъ устане и продужи:

— Да, како ћу и како могу другчіе, Ваша свѣтлость, љ назвати човека, кои е судомъ жигосанъ*), и у кога стои и данъ данашњи на рамену неизгладимый знакъ нѣговогъ безчестія.

Херцогъ се тргне.

— Бароне, шта вы говорите?

— Говоримъ то што се врло лако веровати може. Лудолфъ падне у невесть.

— Изнесите га, рекне Херцогъ дркћућимъ гласомъ. — Лупштайне! дода онъ обрнувъ се секретару: — испратите га, па се одма овамо вратите. Господо, вечерня е забава свршена. Вы господинъ советниче, дођите уютру къ мени . . . Видит' ћу може, вамъ се опростити.

Онъ учини простителный знакъ Фридриху. И овај гордо прође, крозь разкланіюћу му се гомилу, седне на каруце и оде управо у гостионицу.

Херцогъ 'одаше тамо и амо по сали съ необычномъ за нѣга живости; Фридрихъ стаяше, очекујући да Нѣгова свѣтлость поведе съ њиме речь; секретаръ држаше у рукама неке артие.

— Невероятно! невероятно! говораше Херцогъ, да ме тако грдно превари! — И я самъ имао найвеће повереѣ у томе човеку! . . . Тако дакле то е за цело пресуда судейска, Лупштайне?

— Ово е подлинный документъ, изданный секретаромъ паризкогъ парламента. Преступникъ е осуђенъ быо на десетогодишню робію, на галерама . . .

— Боже мой, Боже мой! и за какво преступленіе! за крађу, за грађенъ лажни банкіи! . . . И, видите, Гросенштайнъ га поставіо кодъ мене! . . . Како то Гросенштайнъ ніе знао? Та я самъ већ окруженъ самимъ незналицма и злочинцима! . . . На кога ће се човекъ поуздати и ослонити.

Херцогъ непрестано брзо 'одаше по кабинету, но наеданпутъ се заустави.

— А како сте вы, господинъ бароне, добили и одъ куда ове артие? Съ каквомъ намеромъ? И оне су издане изъ парламента одавно, зашто їй вы ни-сте пре показали?

— Ваша Свѣтлость, я самъ одъ скоро у служби. Пре неколико дана ёли мени было могуће као човеку младомъ и непознатомъ приблизити се вашей особи поради тако важногъ обвиненія. И при томъ ёсамъ ли я мого знати да е човекъ удостоеный поверенія мога Господара, тай истый Лудолфъ, кои . . . ёсамъ ли мог'о я подозревати на нѣга непогледавши га у лице? Надамъ се да ће ми Ваша свѣтлость дати за право; текъ што самъ га угледао, я нисамъ чекао ни часа ни минута; и, рескиравши оно, што ми е миліе одъ свега на свету — вашу благонаклоность — нисамъ ни наймаѣ размислио . . . Я самъ поразио лажова и олюштио съ нѣга маску (наличъ) подъ коіомъ е онъ украо быо вашу милость.

Херцогъ ћуташе читавъ минутъ.

— То е истина, господине бароне, то е тако ясна истина да самъ я у намери васъ савршено оправдати . . . Ово е явна соблазнь . . . Но я нећу више о томъ да говоримъ; еръ сте ми вы напредъ одговорили. Вы сте, Господине бароне, мени указали услугу, и то праву услугу . . . по та е услуга страхо-вита, и вы сте е страховито указали . . .

Херцогъ корачи неколико пута, па се опетъ заустави.

— У осталомъ, будите уверени, я нећу заборавити ову услугу. Я самъ већ самъ видіо съ каквомъ сте ревности вы предузели ваша дѣла, и како їй добро разумете . . . Немойте благодарити; я вамъ одаемъ само заслужену справедливость; я волимъ свагда да кажемъ што мислимъ. Услуга, кою сте вы мени указали сведочи како сте вы мени оддали, па и ако е у жару младости она указана съ неприятомъ брзиномъ, опетъ зато я се на васъ немогу срдити . . . Съ Богомъ, господине Бароне, кадъ я узхтемъ говорить съ вама зват' ћу васъ преко Лупштайна.

Онъ му пружи руку; Фридрихъ клекне на едно колено, учтиво полюби руку Херцога и изиђе.

Кадъ онъ силазаше низъ мале степене, младо неко служче, кое е еднако нѣга очекивало заустави га.

— Господинъ баронъ умолява се, да довече у деветъ сатій дође у Парку (башту) рекне му онъ.

— Добро! А ко га зове?

— Дама една, коя жели проговорити неколико речій съ господинъ барономъ.

— Ніе ти заповедила да нѣно име кажешъ?

— Ніе.

— Добро. Кажи доћи ћу.

Онъ помисли да е тай састанакъ назначила была Маркграфца, на кою е пропасть Лудолфа страшно морала дѣйствовати. Онъ е съ почетка двоуміо да

*) Преступнике у подобнимъ родовима преступленія у Француской по осуђеню жигошу, т. е. ударе жигъ на плечету и то е неизгладимый знакъ нѣговогъ преступленія. —

ли да иде, да л' да неиде. Падну му на память совети непознатогъ свогъ друга и гостіоника па зато се бою какве преваре. Онъ се рѣши да иде по не самъ, и не безъ оружія, узевши къ томе са собомъ Лудвика и іоштъ два друга. Зато отиде къ нѣма и позове ій къ себи на ручакъ. Кадъ се врати у гостіоницу нађе на себе управлѣну слѣдуюћу цедулю:

„Право, Фридриче! нема речій, коима бы те мо-го похвалити.

„Я ти морамъ дати едапъ советъ: незаборавляй графа Розенхайма. Советуемъ ти да му одкрѣишъ твое положенѣ кодъ двора и покушаванѣ Амаліе завести съ тобомъ интригу. Може онъ то дознати одъ другіи и твое ѣтанѣ може се толковати съ рѣаве стране, а то ће те убити предъ очима Констанціе. Говори съ графомъ о свему одкровено, разуме се, пемой о мени само говорити, — и ишти одъ нѣга совета. Онъ ти ишта рѣаво неће советовати.

„Не смеи съ ума моя наставленія односително на Амалію. Знай да имашъ посла са женомъ, т. е са створенѣмъ, кое е двадесетъ пута вештѣ, виткіе и опаснѣ одъ свію Лудолфа и Гросенштайна.

Твой другъ, „М. С. Р.“

Фридрихъ се пожури да испуни овай совѣтъ и оде графу Розенхайму.

— А, здравствуйте сокрушителю гиганта, усмирителю чудовишта! . . . Каква чуда и поборе вы починаете . . . Садъ се само о вама говори . . . Сигурно се зато и недате видити.

— Та ніе то зато, што я небы желіо къ вама доћи но . . .

— Да, да, величіе, почести, дворъ . . . Знамъ знамъ. Констанція чакъ потврђиваше да е и Маркграфца одъ части у томъ крива, што васъ нема за толико къ нама.

— Грофице, можете л' вы то рећи, или и помислити.

— А зашто не?

— Како зашто? зато, што е то изсмедванѣ право над-а-многъ, а друго надъ Маркграфцомъ, коя приличи да ми буде мати, по по несрећи, нема свойства нужди зато, да бы я мого подрапъивати къ нѣой синовію любовъ и почитанѣ.

— Овай разговоръ помири ово двое млади. Констанція после едного минута оде изъ трапезаріе, и Фридрихъ ползуе се тимъ случаемъ да одкріе Розенхайму своя одношеня къ Амаліи.

— Но, любезный мой у какавъ срећный предѣлъ вы упадесте! Какавъ е то пакленый вавилонъ! вы иштете одъ мене совета, но вы сте досадъ пливали съ таковимъ искусствомъ и тако срећно, да, по можъ миѣію вы можете и безъ мога совета благополучно проћи преко све те клизавице. Советуемъ вамъ да покажете Амаліи, да пріймате нѣна условія. Приудите е да васъ позове у свое дворске собе; окопроментируйте е да бы е счепали у свое руке и конечно разрушили свезу, коя иде на вашу пропасть. Кадъ изиштете тай састанакъ, онда ми кажите: онда ћемо видити шта ћемо радити.

Констанція уђе, и разговоръ пређе на друге ствари. Кадъ се Фридрихъ врати у гостіоницу, штуденти га исчекиваху. Онъ оде на састанакъ.

Дошавши у парку (башту) и прошетавши се е-данпутъ по нѣой онъ угледа подалеко каруце Маркграфце. Тадъ и онъ изиђе изъ иптова и замоли друтво да га не губи изъ очію. Амалія быаше дошла само са собномъ служавкомъ.

Фридрихъ видећи Амалію приближуюћу се къ нѣму, пливаше у задовольству. Ова жена быаше заиста врло лепа. Граціозный ходъ благородство ста-са совершенство нѣжности придаваху іой непоричну прелестъ. Она е строшила свакій способъ вештине и тоалета. У сумрачку у парки чиняше се као какво плѣняваюће привидѣнѣ. Фридрихъ садъ поня сву справедливостъ совета непознатогъ свогъ друга: Амалія е опаснѣ одъ Лудолфа. Као другомъ амайліомъ онъ се заклони одъ нѣне чароліе, споменомъ о Констанціи.

Приблизивши се къ Фридриху, кои стаяше као укуванъ ѣутећи, она се заустави у нерешителности и страху.

— Ёсте л' вы то, Господинъ Бароне? рекне она дркѣућимъ гласомъ.

— Я самъ, Госпо, одговори Фридрихъ.

— Я самъ васъ очекивао.

Спокоянъ и рѣшителанъ топъ младогъ човека по видимомъ чиняше претежко упечатлѣнѣ на Маркграфци. Она ѣуташе.

— Да! . . . я самъ васъ молила да дођете . . . И кадъ е приснео часъ да пођемъ на тай састанакъ, кои самъ сама желила . . . я самъ двоумила . . . я самъ была готова . . . Боже мой! шта ћете вы о мени помислити? . . .

Она се наново заустави. У нѣнѣ гласъ бѣше нешто тако сладостно умешано, да Фридрихъ незна-ђаше шта да одговори.

— Я несумнямъ, продужаваше она, да су вамъ много зла о мени казивали . . . у мене е сиясетъ неприятеля . . . А и како да ій немамъ . . . Може быти они су и васъ већъ врбовали . . . Међутимъ я дркѣмъ одъ вашегъ уваженя и ваше дружбе . . . Но како самъ се могла оправдати? како самъ васъ могла видити и проговорити съ вама безъ принуђеня, безъ незгодим и рѣавы сведока? Само е едно средство было; благодаримъ вамъ, што сте га пріймили; ова е благонаклоность за мене срећно предзнаменованѣ, и вы сами видите, каква е силна моя желя видити изъ тога, што самъ се решила на овай састанакъ.

Слушаюћи ове слатке рѣчи, гледаюћи ове пламене страстне очи трудно быаше неподлећи обмани. Фридрихъ се тргне едапъ коракъ натрагъ да прибере духъ себи.

— Како то? продужаваше она, заръ вы нећете ни да ми одговорите?

— Я немамъ шта, Амалія. Я мислимъ да съ вы варате . . . то е бесполезно што говорите.

— Безполезно? Я васъ неразумемъ.

— Я ћу вамъ обяснити живо, рекне Фридрихъ, узевши е за руку. — Я самъ мисліо да вы мене болъ познаете . . . Нећемо губити ово драгоцѣно време. Амалія! шта сте вы хтели, кадъ сте ме звали на овай састанакъ.

— Фридрихъ! рекне она загушуюћимъ се гласомъ, са страхомъ стараюћи се отргнути руку одъ нѣга.

— Да, тако е, я самъ Фридрихъ, а вы сте А-
малия. Я знамъ съ кимъ говоримъ и шта оу . . .
Вы знате шта я могу учинити и шта могу желити?

— Не, не! одговори она: — я незнамъ, и . . .
— Оно дакле я ху вамъ казати, живо іой пре-
сече речъ младый человекъ, притезаюћи е къ себи. —
Знате л' вы шта самъ съ Лудолфомъ учиніо?

— Знамъ.
— Мислите л' вы да я сокрушивши оногъ про-
тивника више ништа немогу учинити?

— Како то? Фридриче! Фридриче! Безъ сумнѣ
вы неможете . . . я неувѣдамъ . . .

— Довольно! Наново іой онъ прекине речъ креп-
ко притизнувши е къ себи и показуюћи іой златный,
прстеиъ, кои му е незнанацъ предао: — есте ли ви-
дѣли вы овай прстеиъ?

— Ахъ! повиче Маркграфца съ неописанимъ у-
жасомъ. — Фридриче! Фридриче! одкуда вамъ онъ?
како сте га добили? . . . како? . . . вы! . . .

— Садъ е доста! Садъ, Амалия, вы знате шта я
могу учинити . . . Знате ли шта оу?

— Ахъ, Боже мой, одкуда да знамъ? . . . како
да мислимъ? . . . Я . . . О, Фридриче! какавъ сте
вы человекъ?

— Слушайте, Амалия; я оу да вы будете моя;
да вы немате друге волѣ осимъ мое! Я оу да се
вы мени савршено предате; иначе ху я васъ безъ
свакогъ сажалена за навекъ погубити!

— Фридриче!

— Никаквогъ околишена, никакви бесполезни хи-
тростій небу я, я вамъ рекохъ и то е све! Я оу
залогу, кой ми може осигурати ваше повиновеніе, ва-
шу скромность . . . вашу преданость . . . Амалия!
мы ћемо подписати нашъ саюзный договоръ у вашей
соби у двору! . . . Дайте ми ключъ, кои е быо у
рукама Лудолфа.

— Фридриче сажалите се над-а-многъ! . . . По-
мислите . . .

— Я ништа не мислимъ; или нисте вы дошли
овамо да мене преварите? да заключите уговоръ на
свою ползу и онда да ми предате свезани и ногу и
руку своимъ едномисленицима? Не, не, овде, као
и свуда я самъ побѣдитель, я неприймамъ условия, —
я заповедамъ! Састанакъ у вашемъ будуару у глу-
во доба . . . и ключъ Лудолфовъ!

Амалия за читавъ минутъ немогаше ни речнице
проговорити.

— Ключъ! дайте ми ключъ!
Заповедаюћий жестъ знакъ младогъ человека савр-
шено побѣди Маркграфцу.

— Фридриче! повиче она: — мой благородный
мой смѣлый Фридриче! Боже мой, како си лепъ! . .
Ево га узми!

— Кадъ?

— Кадъ ошеишъ.

— Херцогъ ће сутра да иде у ловъ. Я ху бы-
ти кодъ тебе у понощи.

— Но, ако ме Херцогъ позове да идемъ съ нѣмъ?
— Ты се учини болестна.

— Но . . .

— Я то оу.

— Ты си тиранъ, рекне она: — но я ти садъ
све праштамъ.

И она га загрли рукама око врата. Фридрихъ
се 'итро изтргне изъ пѣногъ наручій.

— До сутра . . . у по' ноћи, И онъ се бр-
зимъ корацима удали; Маркграфца пође своје питову.

— А, рекне Лудвикъ смешеи се, кадъ се Фри-
дрихъ врати дружини: — Тако, то е старый пріа-
тель твогъ отца . . . ха, ха; мы видо смо, како онъ
изиђе изъ шумара и седе на каруце . . . ето шта
значи быти лень.

Фридрихъ не быаше при себи.

— Съ Богомъ, дружино моя, рекне онъ: — я
ху да сврагимъ мало къ графу Розенхайму.

Гросенштайнъ съ нестрпѣливѣмъ одаше тамо амо
по кабинету. Онъ быаше неспокоющъ, и очи ѣгове
по кадъ и кадъ имаѣяху свирѣпо изражаванѣ. Сма-
траюћи на токъ мыслей онъ часъ ускораваше часъ
ореѣаваше кораке.

— Лудолфъ затворенъ! говораше онъ: — за-
творенъ у тамницу! . . . Шта ће быти, ако онъ садъ
све одкріе? . . . Истина онъ нема никакве згоде да
мене окриви и упропасти . . . Но овай Фридрихъ,
ово е правый зачеѣеный ѣаво! Ко е онъ? Одъ куда
е? и како е онъ то дознао?

У тай ма' зачу се лагано куцанѣ у врата каби-
нета. Баронъ отвори; уђе слуга. Ово быаше овай
истый слуга, кои е Фридриха молю да дође на са-
станакъ Маркграфца.

— А, то си ты, Франце! шта е мой любезный?
— Ништа, Господине Бароне, я самъ позвао Най-
берга на састанакъ, кои му е Маркграфца назначи-
ла, но ова пехтеде мене са собомъ узети.

— Е, ѣаво га носіо.
— Онда се я пустимъ трчати за питовомъ и
доспемъ у време. Я самъ видіо, како Маркграфца
зађе за шумаръ и како е тамо сrete Найбергъ. Они
се позадуго разговараше и на разстанку загрлише се.

— Па онда?
— Па онда седоше свако у своѣ каруце, и Марк-
графца се врати у дворъ сама; више ништа незнамъ.

— Добро!
Гросенштайнъ оде асталу на комъ пише, лани-
ше неколико речій на парчету артие и преда цедулю
слуги.

— Иди съ томъ цедуломъ у касу Райнхардта и
дођи овамо довече.

— Благодаримъ ваше превосходительство.
Слуга отиде.

(Продужетъ слѣдуе.)

Погледъ на нашъ књижевный и душевный животъ.

Кадъ самъ у намереню кою речъ о станю нашегъ књижевства проговорити, морамъ іошть напредъ примѣтити, да свакогъ искреногъ родолюбца жалость сердце обузети мора, кадъ погледи, каква крайна немарность, какво мртвило обузело е наше књижевно полѣ. Метнило руку на срце, па искрено исповедимо: да се ни наймаиный напредакъ не показуе у књижеству нашемъ, и не само да се не напредуе, него да е и она досадашня тиняјућа искра нашегъ књижевногъ живота потавнила. — Мы дакле яко болуемо, мы болуемо одъ тако опасне унутрашнѣ болести коя е до сами живаца дошла. Немарность, крайна немарность за све оно што се србскимъ назива, узрокъ е најглавнии овой болести, коя е нама овладала. Гди е лепо оно Доситеово доба, гди су се родолюбци надметали, кои ће пре набавити нѣгове басне, и ово е као некій скупочный адиѣаръ сматрао? Свуда се примѣтити могао виспренный поносъ народный, кога е подизао и подрањивао лепый полеть развитка књижевногъ, свакиј се за најсреѣниегъ држао са Анахарзісомъ србскимъ упознати се. Гди е Раићево, Соларићево, Стойковићево, Терлаићево доба, гди ли е красно доба Давидовићево, гди се србски писатели и родолюбци као пчеле пуни ревности и любви жарке за ползу драгогъ рода свогъ скупляше у Бечу, у престолномъ граду. Тамо е ято стремило, ту се као око матице свое на полю лепо развијаюће се литературе наше састаяше виспреди умови и лепи дарови родолюбца србски; ту митроносный пѣваць нашъ подиже виспреномъ харфомъ своіомъ дивногъ Светиѣа са целимъ ятомъ пѣваца србскии, ту ти е Бериѣ Павли, ту Атанацковиѣ, ту Любибратиѣ, ту е ревностный Вукъ деліо мейданъ са Гершиѣемъ, Видаковиѣемъ и пр.? Гди е оно лепо доба, кадъ се славный Текелія Сава и као племиѣ и као правый родолюбца на полю књижевства нашегъ появи да бра ни име и народность свою, кои себе и свое имаѣ приноси на жертвеникъ просвете србске? и Павловићеву похвалну ревность и добру волю подпомагаше тадашњи родолюбци са свою страна и душевно и материјално тако, да смо са прочимъ ако башъ не успоредъ ступали, а оно смо ипакъ знаке живостне млађаногъ развитка показивали. Алъ шта да рекнемъ садъ? какавъ ће ядний споменъ напредка књижевногъ, наше доба моѣи показати? Я мислимъ: Идеалъ немарности и равнодушія како одъ стране писателя, тако іошть више одъ стране „Подпомагателя књижевства“. Садъ е оно време настало, да Србинъ неузима србску кнѣгу и новине у руке веѣхъ тражи французске и друге; садъ се веѣхъ и у куѣу увукли исключительно страпи езици, а матери се забравности предае, па и у самой езгри србскогъ развитка, у Србији, увукла се као и у Влашкой нека претерана наклоность къ французкомъ езыку, и фран-

цузкимъ обичаима. Кое у Паризу быо, тай само може о воспитанію говорити, тай е способая за висока достоинства, онъ е Паризъ видіо, аки бы у видѣню Париза сва мудрость, и у знаню французкогъ езыка безъ икакви наука и темельнога знаня сва способность за висока достоинства состояла се? — Престало е оно време, гди е виспреди поносъ народный успаване духове будіо, а пробуѣне све више на дѣлаѣ подизао. Садъ се и одъ стране некій књижевника таково равнодушіе, такова немарность показуе, да само неко честолюбіе, или жедня за златомъ гдекогъ подстрекава да сиромашный свой родъ мало рапомъ душевномъ заложити, нема они родолюбиви понуда за болно сердце, нема надметаня ко ће се у любви спрофу рода ревностниимъ показати! Тако е, зао се обичай, као нека епидемія (зараза) крозь све племените удове увукао и разпрострео по целомъ тѣлу живота народногъ. Време пролази, а обичай постае друга наравъ; па одъ овогъ удногъ дрвета на туѣинской земли накаламѣногъ, какавъ имамо плодъ очекивати! — Зато е жалостно съ едие стране удну сиротиню и немарность са свою страна у књижеству сматрати, а съ друге стране опеть у веселимъ дружтвама, у игри и веселима поносити се са србствомъ. Читава смешна вавилонска. Еданъ спасеніе душевно палази у овомъ, други у ономъ предмету. Едни народность у скупляню старина, и древностима други удружтвама књижевнима и повѣстници и пр. тражи, алъ нико не миче се, нико не ради, сви руке скрстили, па мудрую, и све се чине да знаю, а бродъ народности наше све тоне дублѣ и дублѣ. Мы имамо Матицу Србску и то најстарию матицу књижевну, меѣу свима славенскимъ дружтвама књижевнимъ, па какве знаке живота ова показуе какавъ удный и чемерный животъ ово дружтво у средъ маѣарскогъ элемента има? Мы имамо више књижевника, кои су жаромъ родолюбія дисали; шта ови раде за народъ садъ? Нашто се осламямо? Желімо лъ народность одржати, и зору просвете угледати, то се морамо ове гнѣлости, ове крайне немарности за обште благо опростити, морамо радити, да за другимъ народима ако писмо среѣни да успоредъ ступамо у просвети, а оно поне тако далеко да не останемо! Радни ће насъ избавити. Свакиј у своіой струци некъ се бољ посла лати. Основъ изображенія состои се у школама, добро организиране школе, у којима ће младежъ срце свое облагородити и душу лепимъ наукама обогатити, среѣна е найвеѣна народна. Учитель некъ велико свое опредѣленіе добро свати, па некъ се сердцемъ и душомъ преда, да лепомъ своіе позиву подпуно одговара, да млађаный породъ тако воспита да добри, поштени и честити граѣани буду, верни цару и народу своіе, то се иште одъ нѣи. Учителы су народни школа садъ добро снабѣвени у Войводству,

дакле треба да сасвимъ трудове свое младежи, овой надежди рода будућој, посвете. *Ars longa, vita brevis*. Учитель треба да е и у школи и изванъ школе и дѣломъ и словомъ и животомъ пріятель младежи. А свештеникъ, какавъ виспреный позивъ нѣга чека! Онъ найвише уплива на нашъ сиромашный народъ има, кадъ опредѣленію своѣ свештеничскомъ лепо одговара. Едномо речи, онъ е за нашъ народъ то, што е душа за тѣло. Свештеникъ нека се даноноћно брине, како у свакомъ призренію да благодѣтельно на свой народъ дѣйствуе. Младежь при свеучилиштама, која е свагда на дику народа нашегъ межу свима и-нороднима превосходна была, треба као пчелица да сабира рану душевну, да лепимъ наукама срце о-благороди, и да све то на ползу и државѣ и свога рода употребити може! Таковимъ начиномъ оживиће онда и народность наша, онда ће воскреснути Досітеи и Раићи, онда ће руина зора просвете лѣпу будућность и нама предсказати. Грци су мали были, ал' су свое освоитељ и Македоняне и Римляне сла-вомъ преживили! Бацимо погледъ на друге изобра-

жене народе около насъ, узмимо примѣръ одъ нѣи како свакој у својој струки за обште благо дѣйствуе; нису ни други анѣли, сви имаю, као и поедини люди, тако и цѣли народи погрешке свое, али међусобна подпора све у целости одржава. Шта Јованъ изгуби то Павле добіе, ал' кодъ Срба не звони тако, него што Јованъ изгуби то долази Готлибу или Мойсею. Ма-на непада садъ съ неба, него кои ради тай слади. Треба свакој да се посла свога свойскій лати, па кадъ види да му лепо свако предриятіе напредуе, и-маће заиста чувство и за обште благо народа свога; ако намъ пакъ нележи ни найманъ народность на срдцу, него е себичность обвладала худимъ чувствама онда оставимо ствари некъ намъ тако стое, немисли-мо о обштој ползи напредку, нечитаймо србске књи-ге, кадъ имамо толико други страни, будимо родо-любци само при веселимъ друштвами, речима а не дѣломъ, пакъ ће после петдесетъ година новъ Дио-генъ на беломъ дану са свѣтнякомъ у руци србскогъ книжевника бадава межу Србима тражити! —

Родољубъ.

РАЗЛИЧНОСТИ.

М Ћ С Т Н Е В Ћ С Т И.

Земунъ. У прошастомъ листу явили смо, да е кодъ насъ наступила зима, садъ имамо напоменути, да су већемъ и пароплови у нѣово прибѣжишто одпловили, да зимую. Како Дунавъ тако е и Тиса пуна леда, а юче за Сегединъ одпловешій паробродъ „Галатеа“ мораше се после неколико сатій овамо у Земунъ вратити. Ова прерана зима осимъ други неволя е и ту незгоду проузроковала, што е велика множина еспапа на место опредѣленя свога не се могло одправити на велику штету трговачкогъ света.

— Како смо чути могли, не се у преѣшнѣмъ листу напоменѣна екекуція у Руми извршила. Несрећници тѣи одведени су за садъ у 'овый Садъ, гди ће окружный судъ кри-вицу нѣову на ново извидити и по закону поступати.

— Одъ некогъ времена престали смо были читателѣма на-шими мѣстне вѣсти поднети. Не ни было шта важно явити; но садъ долазе намъ опетъ чешићи гласови до ушию, кои су доста занимљиви да неможемо пропустити ий у Подунавки са-общити. Тако се ови дана догодіо да еданъ нашъ саграѣанинъ оженіо сина. Девойку са стране довео, и лепо доче-кавши госте у својој кући были су свати весели и доста-бройни. По обичаю нашемъ трајало е веселье подуго у ноћи, и трајало бы по свой прилици јошть дуже, да не око поноћи господаръ куће межу гостима неко шапанъ и тражеиъ при-мѣтио, чега су поводъ очевидно одъ нѣга танти хтели. Но саграѣанинъ нашъ незна за шаду, са заповѣдаюћимъ гласомъ изрекао желю свою, да му се одма каже, шта е се збило. Уплашени гости немогаху одрећи се тога, и лве му, да е млада изгубила едну наруквицу. На то извѣстіе устане го-сподаръ одъ астала, оде обонимъ вратима, заключа ий и узме ключеве къ себи. Затимъ изясни зачуѣнимъ гостима, да е наруквица одъ злата, слѣдователно, да неће пре ни еданъ

гостъ изъ куће нѣгове изићи докъ наруквица на видило не и-зиѣ; а да бы то што пре было, почео е онъ госте редомъ визитирати. Бадава су неки одъ нѣи протестирали, да то поступаиъ господарово дѣра у нѣову честь, да они нису ло-пови, и да треба знати, кога е онъ у сватове позвао. Све бадава, у саграѣанина нашегъ рѣчнику нестои речъ „честь“; честь су кодъ нѣга новци, и почемъ златна наруквица новаца коштала, то е и она честь. Дакле онъ непрекидно тражаше честь свое снае, докъ ю ненаѣоше, али не кодъ гостію но у ходнику, гди ю е млада изгубила. — Одъ чудноватогъ овогъ примѣра гостолобія може се човекъ научити, да нетре-ба само пазити на то, кога да зове у сватове, но и то, кодъ кога валя иѣи.

Београдъ. Изписао е ови дана позивъ къ предплати на едну за насъ Србе врло важну кнѣгу. Г. Миланъ Миличе-вић, чиновникъ кнѣжеске канцеларіе, превео съ рускогъ езика знаменито дѣло Хилфердинга: „Писма о Историі Срба и Бу-гара“, и намѣрава исту путемъ пренумерацие издати. Мы сме-мо исту кнѣгу съ тимъ више препоручити, што е ню висо-кост. правительство србско о своемъ трошку изволило печатати дати изъ чега се види да посве важна быти мора. Цена е текъ два цванцика. — Читали сте вальда и по немачкимъ но-винама, да е г. Тома Вучићъ Перишићъ опетъ величественый доказъ човеколюбія свога учинио, а то поклономъ 10,000 л., словомъ велимъ десетъ хиљада дуката; цесарскій на болницу вароши Беорада. Кадъ се узме величина суме у призреніе, онда заиста поклонъ тай краљвскій поклонъ назвати можемо. Г. Вучићъ е себи съ даромъ тимъ еданъ неумрлыи споменъ подигао, кои ће и у найдалнійој будућности лично сіяти, и то не само кодъ Срба и Београѣана, но и кодъ другогъ света, кои ће живый саобраштай и трговачко отношенъ Беорада са-странима, у великомъ брою овамо довести и кои ће та-коберъ одъ Вучићеве фундаціе у случаю болести мелема и

дека налазити. — Ево дођоше намъ већ и покладе, настаде време, које и дугоћу узрокује, ту би лепо театаръ уталожавати могао. Кадъ ће намъ то време приспѣти, готовимъ га видити! Нема ни у насъ више они смешливи догађаја, кои и осимъ театора врло лепе шале узрокују, као што се еданъ случай прошле године у време бавлења овде Каре-а — еглезкогъ райтера — догоди, које ћу у кратко изложити: Г. Н. Н. бияше залюблѣнъ у одну одъ овогъ дружтва особу, за моћи съ њомъ болъ у познанство ступити и любовь іюю свою изъвити, чинио е сва могућа, и одъ свое стране тога ради у зданию княжескогъ гостилника едно светло и многокоштајуће веселъ дао, да са лепомъ фрайломъ прилику добіе, тайнѣ се састати, како му занета срећа испадне, да га е она на врати собе свое дочекала. Но унутра нѣ га пустила и садъ господинъ сва средства употреби, да бы она съ њиме у собу соизволила ући. Но бадава, девојка нѣ хтела се помаћи. Онъ іюю тадъ и сатъ и прстенъ, што е имао, на рукама, поклони, да бы га само послушала. Она прими обдаръ, али и опетъ нѣ га послушала. У тој нѣговой забуни ходникомъ директоръ дружтва ходѣнн наѣе на њихъ, и упита: „Шта е то, фрайла, стояти съ еднимъ господиномъ у помрчини, то нѣ лепо.“ Она ѣуташе. Директоръ недобивши никакавъ одговоръ, извади изъ цепа машину и палодрвѣетомъ засвети. Но како га чудо обузме, кадъ у место женске, пробученогъ — паяца свогъ позна. Господинъ нашавши се у закошару, яростанъ искао е обдаръ натрагъ и претио е свое оштећенъ полицайнимъ путемъ придобити, ако му одма не врати. Паяцъ извиняваше се, да онъ на силу те ствари нѣ ни добіо, него га е онъ іюю грдіо и любіо, само да іюю прими, но кадъ му е противно, дае му се натрагъ. — Изъ свега овогъ увидиће се, да е овакова шала отимице учинѣна.

(К.)

ЦВЕТАКЪ СРБСКЕ ОМЛАДИНЕ.

Стручакъ цвѣћа што посади слога
И кодъ насъ се развѣяти поче,
Нѣгъ засади рука вишнѣгъ Бога;
О! обдржъ га мылостивый Отче!

Да намъ любкіи одма неprecвѣта
Пунъ дивоте и райскога чара,
Некъ лепота поудиви света
Нѣгови е чаролискій шара.

Некъ се диви омладини Срба
Сва Европа, и узвѣя дуго
Лавровъ венацъ око србскогъ грба
Црна Гора! — Чуи!! Србіе друго. —

Алъ камъ Нѣгошъ? Камъ Мушицкій с' њиме?
Громке лире Поповића врла
Сарайліе камо нашегъ Сие?
Любкогъ гласа Бранковога грла

Да заоре у Минерве храму,
Да намъ кажу како пѣватъ треба.
Да разгоне облакъ, мракъ и таму
Поезіомъ, милимъ чедомъ неба. —

Кажу путе, коимъ ићи валя;
Баце искру у млаћане груди,
Да се млада нога неокала
И по мраку да дуго неблуди. —

Нема! нема! смртъ іюю узе люта.

На плочи іюю изрезана лира,

И бадава цвѣтемъ обасута

Кадъ насъ више у срце недира.

Крестъ іюю ките венци чело главе;

Трошно тѣло подъ землицомъ труне.

Вечно дѣла по свету се славе

На лирама покидане струне. —

Алъ међу нама іюю Светићъ живи;

Онъ насъ води у пламене дворе,

И Суботићъ, онај соко сивий,

Тамъ гди с' любкіи муза гласи оре.

Они снаже, они к' небу дижу

Поезіе разпалюю жаромъ

К' срећи рода, они насъ подижу,

Любке лире, умилилимъ гласомъ.

Хвада вама учители наши!

Вы сте сунца поезіе дану. —

Примте даракъ одъ сынова ваши

Златногъ древа поезіе грану. — С. Ђ. П.

МОМЪ ДРУГУ М. И. С.

Невай брате! србству твоме

Поезіе стери зракъ,

Некъ дреманъ већ престане,

Удали се тама, мракъ. — С. Ђ. П.

С М Е С И Ц Е.

(Правдолюбивость цара Николе). Адмиралъ Литке, кой е врло изображенъ и озбилянъ мужъ, понайвише изъ тогъ призреня и ужива велико почитаніе кодъ Русеа, што е онъ воспитатель и учитель великогъ княза Константина быо. Онъ е неоступный прагюцъ княжевъ быо, онъ е съ наукама нѣговимъ управляо, онъ е изображавао духъ нѣговъ. Онъ е много пута долазіо съ овимъ жестокиимъ и силовитимъ младићемъ до озбиљна несагласія, али е царъ у таковимъ несагласіяма, увекъ быо на страни генерала и то у строгой озбиљности. Ево занимливогъ едногъ доказателства на то: Еданпутъ, кадъ е великій князь на лађи одной око Кронштадта тамо амо пловіо, допадне му се еданъ проестъ матрозъ тако, да га онъ узпркосъ свима противпредставленіяма за подофицира наименуе. Генералъ Литке извѣстенъ о ствари овой жестоко укори великога княза рекавши му и то, да е онъ кругъ дѣлованя свогъ прекорачіо. Князь се овимъ укоромъ наѣе уврећенъ и изъсни се съ претьюмъ, да ће онъ воспитателя свога цару тужити. Генералъ предвари у овоме ученика свога. Никодай даде одма сина свога преда се дозвати, и почемъ му укоръ генераловъ повтори придода и то, да онъ укоръ тай съ тимъ више заслужуе, што е произведеный матрозъ саучастія нѣгова посве недостоянъ. Константинъ е слушао съ почетка укорителну придику отца свога спокойно, али наеданпутъ изиђе изъ стрпчивости свое и рекне: „Како е то, я самъ великій адмиралъ царства, па да ми ни то право неприпада, да матроза еднога за подофицира произвести могу? Ако е дакле тако, то молимъ Ваше Величество, да мою оставку уважите.“ —

„Примаѣ е“ одговори царъ расположено, и „разрешавамъ васъ одъ тога званія, кое сте вы досада и тако текъ титуларно притяжавали, а у исто време изяснявамъ се, да љу вамъ я исто званіе текъ онда наново поверити, кадъ истинито до таковогъ свойства началника едногъ доспете, кое ће подчинѣне ваше измерити и по заслугама њи наградити у стѣнкоу быти.“

(Пріятельство у средъ непріятельства.) За време обсаде кодъ Силистріе изкопаю Русси одъ Араб-табѣ тако далеко, колико се човекъ каменомъ бацити може, шанацъ еданъ и наместе ту батерію едну. Обсадитељи и обсађени были су тако близу едни до други, да су се разумѣвати могли, и обе су стране пріятну забаву у томе налазиле, што су речма едни друге задиркивали. Приликомъ едномъ, кадъ е ватра на неко кратко време престала была, зачу се изъ рускогъ шанаца ясанъ гласъ съ тымъ питањемъ: „Турци бре, да љ имате јоштъ што дувана?“ „Имамо лакако, љавури, и више, него што вы попушити можете.“ „А былъ хтели и нама што продати?“ „Послаћемо у варошь, а вы после дођите па носите.“ На то искочи Русъ еданъ изъ шанаца паполъ и бацъ Турчину едну сребрну рублю. Турскій войникъ заиста отрчы у варошь и донесе више ока дувана, кое безъ свакогъ закоснења одма Руссима пребаци. Чимъ е овај посао на задовољство обе стране свршенъ, одпочне наново бой.

ЗАГОНЕТКА.

Шестъ су слова у имену моме,
А љ слога некамъ више негъ два;
Немъ самъ ти свагда, но говору моме,
Нема ти края, што сваки већъ зна.

Лаже одъ мене нема ти већегъ,
Лаже ми е еспањъ, продамъ га свудъ;
Нема ти нико пазара лепшегъ,
Него ли я, плативши ми људъ.

Високъ к'о што самъ гледиш у рѣку
Коя ти деди србскій нашъ родъ;
Гледао самъ јошъ у овоме вѣку,
Бунскогъ варварства жалостниъ плодъ.

Одрицо се светъ могъ господарства,
Редко већъ слуша на мою рѣчь;
Већъ ме е време лишито царства,
Нема ти меда лаганѣмъ већъ.

Прва три баци, онда самъ красанъ,
Нема ни снажиѣгъ широкиъ светъ;
Само е мени еданъ јоштъ раванъ:
Дѣвине очи райскій погледъ.

Сећашъ се љме у прошлости србској,
Онда ћешъ скоро погодити ме;
Немой да блуднишъ по земљи далекој,
Срѣ мое љвсто близо ти е.

Зато умољавано свакогъ, да котра
на описъ флашница.

ОГЛАСЪ.

СТЕЙРИСКІЙ БИЛЬНИЙ СОКЪ ЗА ОНЕ КОИ ПАТЕ ОДЪ ПРСІЮ.

Овај се сокъ досада по уверавано најгласовитіи љѣкара у Бечу и Градцу за чудо добаръ показао, а имено противъ

кашля, грипе, кіявице, промуклогъ гласа, вратоболъ и грудоболъ.

Многи, кои су узели тай сокъ, доказую, да немогу да буду безъ нѣга и да само нѣму имаю благодарити. Ниче љме е олакшана боля и што могу мирно спавати; збогъ благотворногъ дѣйства овај се сокъ најболъ препоручуе као младој деци, тако и најстаримъ лицама; вкусъ му е врло пріятанъ.

Стакленцета су стейрискогъ бильногъ сока бела, горе дугуљаста и са калајнимъ капцима, на којима као и на стакленцету пише: „Апатека кодъ елена у Градцу“ и „I P A“, добро су затворена, и на љима су надписи заедно са водисомъ онога, кои производи тай сокъ.

Цѣна е едногъ стакленцета 50 кр. ср.; мањъ одъ два стакленцета немогу се слати. Што се завию и пошлю 2 или 4 стаклета, то се рачуна на 20 кр. ср.

Тай сокъ производи I. Пурглайтнеръ, апатекаръ кодъ „елена“ у Градцу, а добити се може у Земуну у апатеки кодъ „златногъ орла“ Карла Трешчика.

ОБЪЯВА.

Подписаниъ има честь почитаемой публици явити, што ће онъ одсадъ свакоме портрета фотографирану и форму фотографирану дати са самимъ нуждинимъ къ томе наставленима, како бы после и сваки самъ одъ добивене форме слике фотографирану чинити иогао. Уедно цена е за све само 10 фор. сребра.

М. Дайчъ,

Фотографъ,

обитава у Г. Груберовой кући у Земуну.

Подписаниъ има честь почитаемой публици явити, да е управъ изъ Москве црквени свећа одъ сасвильчистогъ воска добио. Препоручуе се дакле свимъ славнимъ обштинама, увѣрауюћи да ће свагда по найуљрению цену послуживати.

У Земуну 19. Дек. 1856.

Одговорный издаватель: I. K. Сопроаъ.

Конст. Теодоровиѣ.

Печатано книгопечатномъ I. K. Сопроаъ.